

El cinisme i els primers cristians: el cas de Pau

Per estrany que pugui semblar, el cinisme va tenir una gran influència sobre els primers cristians i especialment sobre la tradició de Pau que., en bona manera, degué ser entès pels seus contemporanis com una mena de predicador cínic. Convé recordar que el model institucional primari de la religió cristiana fou la religió egípcia. De la mateixa manera que avui a Occident hi ha una moda budista, a Roma en els segle I i II després de Crist la religió de moda era la de l'Antic Egipte i per això els cristians en van assumir molts elements. Com els egipcis, també els primers cristians adoptaran un model eclesial tancat, jerarquitzat i centralitzat, una fe unificada i uns dogmes que només poden ser interpretats pel clergat regular. Fins i tot el vestuari dels sacerdots egipcis serà imitat pels cristians. L'ús de la tiara, per exemple, té aquest origen. També el culte a la mare de Déu té antecedents clars en la religió egípcia, que reverenciava Isis, la mare divina que alletava l'infant Horus, i d'aquest culte en sortirà la iconografia de la *madonna lactans*.

Si des del punt de vista jeràrquic el model egipci fou la font d'inspiració (perquè bàsicament la religió egípcia podia mostrar una tradició ancestral i els cristians se sentien sobrevinguts), segurament la forma de comprensió del missatge cristià –i el menyspreu que produïa entre les classes altes a Roma es deu a que exteriorment, per la seva forma de predicació i per la seva estètica recordaven els cíncics. Cristians i cíncics apareixen (es pot observar, per exemple, en Julià) com una mena d'anarquistes i asocials, obsessionats per la puresa i per la perfecció i del tot contraris a cap pacte amb el món realment existent.

La semblança entre cíncics i primers cristians és molt instructiva, sense que necessàriament es pugui parlar de dependència, sinó més aviat d'analogia. Tots dos grups són populistes i menyspreen l'alta cultura. Tots dos troben ressò entre el poble senzill i menyspreu des del poder. Tots dos prediquen un estil de vida desarrelada i el defensen no només amb paraules, sinó amb actes carregats de simbolisme. Tots dos tenen una especial predilecció per l'estètica de la pobresa i se situen, en definitiva, a extramurs del sistema.

Les diferències són també significatives: els cíncics són un producte urbà, els cristians són un producte del món rural trasplantat a la ciutat. Els cristians organitzaren un moviment comunal i, en canvi, els cíncics són individualistes.

Entre els elements de l'estètica cícnica que hom pot trobar en els pares del desert, especialment a Egipte, n'hi ha set d'importants.

- 1.- La concepció negativa del món (que per a anacoretes i cíncics és un lloc dolent i inhabitable.
- 2.- El rebuig per la concepció i, en general, per la sexualitat (donar la vida a un altre ésser és, per a un cínic, portar al món un altre desgraciat)
- 3.- La reivindicació de la *via difficilium*

4.- El menyspreu pel propi cos

5.- L'ascètica en l'alimentació.

6.- L'individualisme radical.

7.- La centralitat de la conversió.

Si aquesta interpretació fos certa, és possible que el rebuig de la carn i del sexe no fos una qüestió d'origen jueu, sinó un element traspassat pels cíncics als cristians, que admiren en ells la radicalitat del gest. Caldria explicar, però, què s'entén per "conversió" per a no comprendre malament el concepte. "Convertir-se" no era per als grecs una qüestió essencialment religiosa, sinó prendre l'opció de guiar la vida per principis morals. Cristians i cíncics tenen en comú el rebuig i la fuga del món; veien el mal inevitable al món com a estructura global i proposaven donar un gir radical, una conversió basada en l'interiorització moral que per als cíncics és immanent i per als cristians és transcendent.

En el nivell de l'estètica vital hi ha una curiosa diferència entre cíncics i cristians: l'ús de les sandàlies i el sarró. Els missioners de Jesús reben estrictament l'ordre de no portar-ne quan surten a predicar (Lc.10,4) quan surtin a predicar, perquè els cíncics les tenien gairebé per uniforme. De la mateixa manera que els cíncics són desarrelats i apàtrides (l'única pàtria del cristià és el cel). Però a diferència dels cíncics que eren el producte d'una societat urbana, ells són membres d'una societat agrària en què els rituals socials van lligats d'una manera nuclear al que els antropòlegs anomenen "rituals de comensalia" (menjar junts identifica el grup)

Pau resultava al seu temps potser una mena de predicador cíncic: menysprea la sexualitat, blasma el diner i el poder, treballa amb les seves pròpies mans, proposa el canvi vital i actitudinal. També sociològicament admet dones en el grup i els dona càrrecs i veu pròpia (Lídia...) cosa que havien fet els cíncics. És, a més, un convers i un radical com tots els cíncics... aprofundir en aquesta interpretació paulina potser és poc ortodox però segurament té algun sentit en el moment en què es tracta de comprendre les complexes claus que porten a l'esfondrament del món clàssic i a l'estranya irrupció del cristianisme que com a religió podia oferir una cosa que no tenien les filosofies hel·lenístiques: el consol.